

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
НАН України»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долішнього НАН
України»

Протокол №4 від 24 березня 2025 р.

Голова Вченої ради Інституту

Василь КРАВЦІВ

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до аспірантури з підготовки здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні
економічні відносини (за спеціалізаціями)»**

Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього
Національної академії наук України»

ПЕРЕДМОВА

Програма вступного фахового випробування до аспірантури зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» розроблена з урахуванням сучасних економічних процесів та явищ, тенденцій та проблематики розвитку світової, національної, регіональної, секторальної економіки та економіки підприємства, пріоритетних напрямів наукових досліджень та тематики науково-дослідних робіт ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України».

Метою вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» є виявлення рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок абітурієнтів у відповідній галузі та визначення напрямку подальшого спрямування теоретичної підготовки та наукових досліджень вступників.

Програма вступного фахового випробування містить такі змістовні блоки: «Економічна теорія», «Національна економіка», «Регіональна економіка», «Економіка та управління підприємствами», «Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці».

Вступники до аспірантури за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» при складанні вступного іспиту зі спеціальності мають виявити знання термінології, основних теорій і концепцій, розуміння сучасних теоретичних та практичних проблем у сфері економіки, проявити уміння аналізувати тенденції розвитку соціально-економічної системи на різних рівнях.

Розробники програми:

Сторонянська І.З., д.е.н., проф.,

Притула Х.М., д.е.н., с.н.с.,

Мульська О.П., д.е.н., с.д.

Програму вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)» з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) розглянуто на засіданні Вченої ради Інституту 24.03.2025 р., протокол №4.

1. ТЕМИ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Історія економічної думки в системі економічних наук. Класична школа політичної економії. Німецька історична школа. Маржиналізм та становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Еволюція економічної думки у XX столітті. Напрямки розвитку економічної теорії: кейнсіанство, неолібералізм, інституціоналізм.

Теорія та структура суспільного виробництва. Теорія споживчої поведінки. Закон необмежено зростаючих потреб. Теорія попиту на гроші. Кейнсіанська теорія стабілізаційної політики держави. Економічна теорія капіталу. Економічна структура вартості та витрати виробництва.

Банки, біржі та елементи ринкової інфраструктури. Теорії вартості товару. Теорія економічної рівноваги. Формування ціни на ринку. Товари Гіффена.

Інституційні засади інноваційної економіки. Сталий економічний розвиток. Теорія людського капіталу.

Циклічність класичної вільної економіки та здатність економіки до саморегуляції.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Основні моделі розвитку та управління економікою країн. Основні економічні показники національної економіки. Концепція та модель економічного розвитку національної економіки України. Посткейнсіанські теорії економічного зростання та розвитку. Неокласичні теорії економічного росту та розвитку. Інституціональна теорія економічного росту та розвитку. Моделі економічного розвитку країн, що розвиваються.

Сутність і види структури національної економіки. Характеристика економічного потенціалу України. Основні напрями перебудови структури національної економіки в Україні.

Сутність конкурентоспроможності національної економіки. Основні теорії і моделі конкуренції держави в глобальному оточенні. Оцінка конкурентоспроможності за різними методиками.

Сутність національної безпеки країни. Індикатори національної безпеки. Національна безпека та тіньова економіка.

Сутність, принципи та моделі державного управління економікою. Особливості формування державного бюджету України. Особливості здійснення державного управління в розвинених країнах.

Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні.

Сутність понять: демократія, економічна свобода та економічний порядок. Значення економічної свободи у формуванні політики держави. Індекси економічної свободи, їх значення та світові рейтинги. Основні шляхи і методи реалізації прав і свобод людини.

Сутність макроекономічного програмування і прогнозування. Види соціально - економічних програм і прогнозів. Принципи та методи соціально-економічного прогнозування і програмування.

Сутність понять: економічне зростання і економічний розвиток. Джерела економічного зростання. Концепція сталого розвитку і основні напрями еколого-економічного розвитку в умовах глобалізації. Регіональний розвиток національної економіки. Інтеграція економіки України до світового господарства.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Підприємство у системі національної економіки. Різновиди підприємств та їх організаційно-правові форми. Правові основи створення та функціонування підприємств. Основні напрями діяльності підприємства. Внутрішня будова підприємства.

Ресурси та активи підприємства. Ресурси підприємства та їх різновиди. Трудові ресурси підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Склад і структура активів підприємства, їх вплив на результативність діяльності підприємства. Необоротні активи підприємства. Оборотні активи підприємства

Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг). Поняття продукту і продукції підприємства. Показники якості продукції, основні методи визначення показників якості. Поняття конкурентоспроможності і конкурентних переваг підприємства.

Фінансово-економічні результати й ефективність діяльності підприємства. Основні показники і методичні основи аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Оцінювання ефективності і результативності діяльності підприємства. Витрати виробництва, собівартість продукції та ціноутворення на підприємстві. Дохід і прибуток від діяльності підприємства, параметри прибутковості господарювання.

Забезпечення стійкого функціонування підприємства. Економічна безпека підприємницької діяльності і способи її забезпечення. Цілі та механізми проведення фінансового оздоровлення (санації) господарюючих суб'єктів. Процедури банкрутства підприємств. Сучасні проблеми і механізми ресурсо- та енергозбереження і інтенсифікації виробництва.

Сутність управління та його загальні функції. Об'єкт і суб'єкт управління. Склад та зміст принципів управління підприємством. Економічні, соціально-психологічні та організаційні методи управління підприємством їх взаємозв'язок та взаємообумовленість.

Технології управління підприємством. Процеси управління підприємством. Інформаційне забезпечення процесів управління підприємством.

Керівництво та лідерство. Поняття та природа лідерства. Теорії особистих якостей лідера. Основні підходи до формування особистих якостей лідера. Концепції поведінки лідера. Поняття "стиль керування". Теорії і концепції керування. Управлінська діяльність менеджера. Умови успішної керівної діяльності менеджера

Організаційна культура. Поняття та механізми формування організаційної культури. Різновиди організаційних культур. Соціальна відповідальність і етика у складі організаційної культури підприємства. Вплив організаційної культури на конкурентоспроможність підприємства.

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Чинники, типи та моделі економічного зростання національної економіки. Глобалізація та регіоналізація як закономірність та сучасний феномен розвитку суспільства. Регіон як соціально-економічна система. Суб'єкти економіки регіону.

Сутність регіональної економіки та її завдання. Теорії економічного зростання в регіональній економіці: моделі екзогенного та ендогенного зростання (Р.Солоу, Й.Шумпетер, П.Ромер). Теорії поляризації, дивергенції та конвергенції регіонів (П.Кругман, Е.Хелпман, Е.Венаблз,

М.Фудзіта). Теорії конкурентоспроможності регіону. Сучасні концепції та парадигми регіону (новий регіоналізм М.Кітінга, локалізм, М.Сторпер, креативні регіони Р.Флоріда).

Економічний простір: основні характеристики та особливості його формування в Україні. Форми просторової організації економіки. Типи просторових структур. Формування кластерних, мережних та інших новітніх територіально-виробничих форм оптимізації господарства.

Концепція сталого розвитку регіону. Екологічні чинники регіонального розвитку.

Сутність та завдання державної регіональної політики. Механізми регулювання регіонального розвитку: світова та вітчизняна практика. Функціональні типи територій як об'єкт державної регіональної політики.

Особливості регіональної політики ЄС. Політика сталого розвитку сільських та урбанізованих територій ЄС.

Інституційні засади реалізації державної регіональної політики в Україні. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: цілі, інструменти реалізації. Стратегічні пріоритети регіонального розвитку в контексті реалізації Угоди про Асоціацію України з ЄС.

Система органів державного управління в регіоні, їх завдання та функції. Фінансовий інструментарій забезпечення регіонального розвитку.

Адміністративно-територіальний устрій. Сучасний стан та реформування адміністративно-територіального устрою України.

Соціально-економічні проблеми урбанізації, регулювання розвитку великих, середніх і малих міст та міських агломерацій. Сільські території та регулювання їх розвитку з урахуванням стратегії розвитку України.

Стратегічне планування розвитку регіонів та територіальних громад. Смарт-спеціалізація регіонів як механізм стратегування регіонального розвитку. Моніторинг регіонального розвитку та його роль в системі державного управління.

Диференціація регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку, просторова поляризація. Структурні дисбаланси економіки регіонів.

Економічне районування України. Природно-ресурсний потенціал регіонів України, його структура та економічна оцінка. Економічна спеціалізація регіонів України та сучасні особливості її структурної трансформації.

Конкурентоспроможність регіону. Рейтинги конкурентоспроможності регіонів. Механізми зміцнення конкурентоспроможності регіонів на національному та міжнародному рівнях

Регіональна промислова політика: механізми реалізації. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку. Інноваційні процеси в регіонах, сутність регіональної інвестиційно-інноваційної політики. Інвестиційний клімат регіонів України.

Фінансовий потенціал регіонів України, його суть. Основні складові регіональних фінансових ресурсів та поняття про фінансовий капітал регіону. Місцеві та регіональні бюджети як основа формування фінансового потенціалу регіону. Основні чинники формування фінансових ресурсів регіонів.

Транскордонне співробітництво: сутність та форми реалізації.

Територіальна громада, її соціально-економічний потенціал. Фінансова спроможність територіальної громади. Адміністративно-фінансова децентралізація та її вплив на розвиток територіальних громад. Розвиток соціальної сфери територіальних громад: напрямки та зони відповідальності. Система місцевого самоврядування та його роль у реалізації регіональної політики.

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Населення, типи та режими відтворення населення. Природний та механічний рух населення. Характеристика динаміки чисельності та основних змін у складі населення України. Поняття соціально-демографічної структури населення. Демографічна криза.

Поняття міграції, її суть, показники та види. Фактори міграції населення, причини та наслідки міграції. Міграційні процеси в Україні: тенденції та регіональні особливості. Регулювання міграційних процесів.

Трудовий потенціал суспільства: його сутність, структура та фактори, що впливають на його формування. Проблеми формування, збереження, розвитку, реалізації та ефективного використання трудового потенціалу. Людський капітал у системі соціально-економічних категорій. Інвестиції в людський капітал.

Функції сучасного ринку праці. Кон'юнктура ринку праці: сутність та види. Сутність та функції зайнятості. Концепції, види та форми зайнятості. Безробіття як соціально-економічне явище, його причини та соціально-економічні наслідки. Види безробіття. Державне регулювання зайнятості.

Функції заробітної плати та механізм їх реалізації. Форми і системи оплати праці.

Поняття та основні компоненти рівня і якості життя. Показники рівня життя і чинники, що його визначають. Соціально-економічна сутність диференціації доходів населення. Економічна нерівність та методи її вимірювання.

Сутність та причини поширення бідності. Критерії та індикатори бідності. Проблеми становлення середнього класу в Україні.

Організаційно-правові основи реалізації соціальної політики. Соціальна згуртованість як доктрина соціального розвитку. Види соціальних стандартів. Сутність категорій «соціальне забезпечення» і «соціальний захист». Соціальне страхування як інститут реалізації соціального захисту, його види і функції. Людський розвиток як галузь наукових досліджень і соціального управління.

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Поняття моделі, економіко-математичної моделі, види моделей. Класифікація методів моделювання та їх характеристика. Математична модель та її складові. Основні поняття теорії ігор. Характеристики методу експертних оцінок. Мережева модель, правила її побудови. Моделі економічного зростання, інтерпретація параметрів.

Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи. Методи інформаційно-логічного аналізу. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу. Методи прогнозування. Програмно-цільовий метод. Евристичний методи.

Сутність та основні етапи організації економічних досліджень. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Роль інформації в економічних дослідженнях та класифікація наукових документів. Економічна інформація та її класифікація. Інформаційні системи та технології в економіці.

2. ПЕРЕЛІК НАУКОВИХ НАПРЯМІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ВСТУПНИКОМ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

1. Економічні механізми реалізації транзитного потенціалу прикордонних регіонів України.
2. Механізми нарощення експортного потенціалу промисловості регіону.
3. Регулювання дисбалансів ендегенно-орієнтованого розвитку регіонів.
4. Інвестиційний потенціал прикордонних територій та шляхи його нарощення.
5. Формування регіональних інноваційних стратегій на основі ефективного використання наукового потенціалу регіону.
6. Інституційно-організаційне забезпечення конкурентоспроможності територіальних громад в умовах децентралізації.
7. Регіональна структурна політика в умовах нестабільності національної економіки.
8. Механізми стимулювання соціально-економічного розвитку територій модернізації державної регіональної політики
9. Підприємницька культура і забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону.
10. Просторові форми організації бізнесу як чинник зміцнення економічної спроможності територій.
11. Забезпечення добробуту територіальних громад в умовах посилення соціально-економічних диспропорцій просторового розвитку.
12. Механізми розвитку ринкового потенціалу регіонів.
13. Організаційно-економічний інструментарій реалізації державної регіональної політики в умовах децентралізації влади.
14. Соціально-економічний розвиток територіальних громад у транскордонному просторі.
15. Функціональні типи територій як інструмент регіональної політики: досвід країн ЄС та України
16. Ризики децентралізації у формуванні економічного потенціалу територіальних громад та напрямки їх нівелювання.
17. Моделі ендегенного зростання регіонів України в умовах нестабільності світової економіки.
18. Форми реалізації потенціалу переробної промисловості регіонів України.
19. Організаційно-економічні механізми імплементації смарт-спеціалізації регіонів України.
20. Інституційно-методичні засади стратегування місцевого розвитку в контексті зміцнення спроможності територіальних громад.
21. Організаційно-економічні засади розвитку соціальної сфери територіальних громад.
22. Зміцнення спроможності територіальних громад на основі ефективного використання ендегенного потенціалу.
23. Розвиток інноваційного потенціалу регіонів України та формування стратегій смарт-спеціалізації.
24. Напрямки ефективного використання потенціалу малого підприємництва в територіальних громадах.
25. Оцінювання соціально-економічного потенціалу територіальних громад та забезпечення ефективності його використання.
26. Розвиток сфери послуг регіонів на основі детінізації підприємницької діяльності.
27. Інвестиційне забезпечення сталого розвитку регіонів України
28. Управління економічним потенціалом територіальних громад.
29. Капіталізація активів територіальних громад в умовах нестійкої економіки.
30. Розвиток регіональних ринків послуг.
31. Формування локальних інноваційних екосистем в регіонах України.

32. Особливості розвитку ринку праці Західного регіону України.
33. Екологічні детермінанти розвитку економіки регіонів.
34. Механізми розвитку та посилення конкурентоспроможності сфери освіти регіону.
35. Особливості функціонування та розвитку територіальних громад в транскордонному просторі.
36. Зміцнення конкурентоспроможності регіонів України на основі стимулювання ВЕД із зростаючою віддачею.
37. Детінізація економіки регіону як детермінанта його розвитку.
38. Стимулювання місцевого економічного зростання в прикордонних регіонах у процесі інтеграції до ЄС.
39. Особливості економічного стимулювання розвитку сільських територіальних громад
40. Справедлива трансформація як механізм стимулювання розвитку поствугільних територій
41. Стратегічне планування регіонального розвитку в умовах поствоєнного відновлення
42. Трансформація державної регіональної політики України в умовах інтегрування в ЄС
43. Підвищення ефективності публічного інвестування регіонального розвитку в контексті повоєнної відбудови
44. Зелений перехід як принцип сучасної трансформації економіки України
45. Функціонування ринків праці в умовах високої міграційної активності
46. Взаємозалежність процесів економічного розвитку регіонів та міграційно активності населення
47. Демографічна криза в Україні та можливості її подолання
48. Зміна структури економіки регіонів України під впливом війни та безпекових чинників
49. Інструменти зниження ризиків підприємницької діяльності в умовах сучасних викликів
50. Глобальні тренди економічного розвитку та їх вплив на економіку України

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове випробування зі спеціальності до аспірантури здійснюється в усній формі, включає відповіді на три теоретичних питання білету та презентацію дослідницької пропозиції. Екзаменаційний білет містить 3 завдання, що комплексно охоплюють весь матеріал програми вступного випробування.

Максимальна кількість балів, які вступник може отримати за результатами вступного іспиту складає 100 балів: 90 балів за правильні відповіді на теоретичні питання білету та 10 балів – за дослідницьку пропозицію. Розподіл такий:

90 балів (по 30 балів за правильну відповідь на одне питання) формують:

- 24 -30 балів «відмінно» – вступник в повному обсязі володіє матеріалом, понятійним апаратом, надав повну відповідь на запитання білету, чим виявив глибоке опанування змісту навчального матеріалу, уміє розкрити зміст питань, використовуючи обов'язкову і додаткову літературу;

- 16-23 бали «добре» – вступник достатньо повно володіє матеріалом, обґрунтовано викладає під час відповідей, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

- 8-15 балів «задовільно» – вступником продемонстровані знання і розуміння основних положень матеріалу, при цьому виклад його неповний і непослідовний; мають місце неточності у визначенні понять, при використанні знань для виконання завдань виявлено нездатність доказово обґрунтовувати свої судження;

- 0-7 балів «незадовільно» – вступник має розрізнені, безсистемні знання, фрагментарно і поверхово (без обґрунтування) викладає думки, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Обов'язковою складовою іспиту зі спеціальності при вступі до аспірантури Інституту є дослідницька пропозиція. Дослідницька пропозиція – це науковий текст обсягом до 5-6 сторінок та /або презентація обсягом 6-10 слайдів, підготовлені вступником до аспірантури, в якому обґрунтовується тематика майбутнього дисертаційного дослідження, його актуальність, стан розробки у вітчизняній та зарубіжній науці, можливі шляхи розв'язання поставлених задач тощо.

Оцінка дослідницької пропозиції здійснюється предметною екзаменаційною комісією у межах 0-10 балів. При цьому враховується відповідність дослідницької пропозиції профілю ОНП. Отримані бали додаються до балів за відповіді на питання.

Критерії оцінювання дослідницької пропозиції:

- наукова новизна – **2 бали**;
- обґрунтованість – **2 бали**;
- оригінальність науково-дослідних ідей – **2 бали**;
- реалістичність науково-дослідних ідей – **2 бали**;
- повнота викладення всіх структурних частин – **2 бали**.

Вступники, які наберуть менш як 60 балів, позбавляються права участі в конкурсі. Вступне фахове випробування перескладанню не підлягає.

Таблиця оцінювання успішності за результатами фахового випробування

Порядок нарахування балів				Екзамен	РАЗОМ – 100 балів
Питання 1(30 балів)	Питання 2 (30 балів)	Питання 3 (30 балів)	Дослідницька пропозиція (10 балів)		
100 балів					

Шкала оцінювання успішності за результатами фахового випробування

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	
		Іспит	
A	90 – 100	5	відмінно
B	81 – 89	4	дуже добре
C	71 – 80		добре
DE	60 – 70	3	задовільно
F	0-59	2	незадовільно

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування : монографія / ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; наук. ред. В.С. Кравців. Львів, 2016. 264 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). <http://ird.gov.ua/irdp/p201605011.pdf>
2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. : у 2 кн. / за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха ; 3-тє вид., виправл. та доп. Львів : Апріорі, 2017. Кн. 1. 567 с.
3. Базилевич В. Д. Макроекономіка : підруч. / В. Д. Базилевич ; 4-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2018. 743 с.
4. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія : навч. посіб. / Г. І. Башнянин, О. Р. Зав'ялова, О. О. Переполькіна. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 391 с.
5. Бірга Г.О. Бургу Ю.Г. Методологія організації наукових досліджень: навч.посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
6. Вітлінський В.В., Терещенко Т.О. Економіко-математичні методи і моделі: економетрика [Електронний ресурс]: підручник / В. В. Вітлінський [та ін.]. Київ: КНЕУ, 2013.
7. Глобальна економіка: підручник [за заг. ред. Д. Антонюка, І. Бабець, А. Мокія, Ю.Полякової]. Запоріжжя: Видавець ФОП Мокшанов В. В., 2017. 612 с.
8. Давимука С. А. Регіональні інноваційні екосистеми: напрями розбудови в умовах європейської інтеграції : монографія / С. А. Давимука, Л. І. Федулова ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2016. 464 с. <http://ird.gov.ua/irdp/p20160701.pdf>
9. Данилишин Б.М., Клиновий Д.Д., Пепа Т.В. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка України (за наук. ред. Б.М.Данилишина). Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект Поліграф», 2007.
10. Долишній М.І. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: нові пріоритети. К.: Наукова думка, 2006. 512 с.
11. Економіка малого підприємства: навчальний посібник / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. К. : Знання, 2013. 446 с.
12. Економіка підприємства : підруч. / Л. В. Фролова, О. Є. Бавико, О. І. Васильців, Н. Г. Міценко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. Одеса : Бондаренко М. О., 2020. 708 с.
13. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / [А.М. Колот, О.А. Грішнова, О.О. Герасименко та ін.] ; за наук. ред.. д-ра екон. наук, проф.А.М. Колота. К.: КНЕУ, 2010. 711 с.
14. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. О. Т. Іващука. Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. 704 с.
15. Економіко-математичні методи та моделі: оптимізація : навч. посібник [Електронний ресурс] / Вітлінський В. В., Терещенко Т. О., Савіна С. С. К. : КНЕУ, 2016. 303 с.
16. Економічна теорія [Текст] : навч. посіб. / [О. В. Стефанишин та ін.]; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 335 с.
17. Макаренко М. Макроекономіка : підруч. / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко ; 2-ге вид., переробл. – Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.
18. Макроекономічне районування України: історичні витоки, сучасність та перспективи / НАН України, Інститут регіональних досліджень; відп. ред. С. Л. Шульц. Львів, 2011. 275 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
19. Маршавін Ю.М. Ринок праці та державне регулювання зайнятості: навч.посібн. / Ю.М. Маршавін. К.: ППК ДСЗУ, 2019. 321 с.

20. Математичні методи і моделі в управлінні економічними процесами : монографія / Л. М. Малярєць, Є. Ю. Місюра, В. В. Койбічук та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 420 с.
21. Мацелюх Н. П. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка : навч. посіб. / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко та ін. ; 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2017. 220 с.
22. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України: механізми регулювання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. У. Я. Садова. Львів, 2019. 263 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190006.pdf>
23. Мульська О. П. Планування і контроль на підприємстві: конспект лекцій. Львів, 2023. 157 с.
24. Мульська О. П. Потенціал і розвиток підприємства: конспект лекцій. Львів, 2023. 122 с.
25. Оптимізаційні методи і моделі в економіці і менеджменті : текст лекцій з курсу «Економіко-математичні методи та моделі» / О.Є. Скворчевський. Харків : НТУ «ХПІ», 2014. 76 с.
26. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посіб. ; 4 вид., виправ. та доп. / С. Панчишин. Львів : Априорі. 2022. 524 с.
27. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації / НАН України, Інститут регіональних досліджень; наук. ред. У.Я. Садова. Львів, 2011. 528 с.
28. Регіональна політика Європейського Союзу : підручник / [за ред. Віктора Чужикова]. К.: КНЕУ, 2016. 495 с.
29. Регіональна політика та механізми її реалізації / Долишній М.І., Злупко СМ., Вовканич С.Й та ін. / За редакцією академіка НАН України М.І. Долишнього. К.: Наукова думка, 2003. – 503 с.
30. Стале ендегенне зростання регіонів України в умовах децентралізації: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2019. 501 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190009.pdf>
31. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред.: В. С. Кравців, І. З. Сторонянська. Львів, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>
32. Уманців Ю. М. Макроекономічний аналіз : навч. посіб. / Ю. М. Уманців, Ю. А. Сонько, І. В. Лазебна. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019.

Додаткова література:

1. Безпека та конкурентні стратегії України в глобальній економіці : Монографія за ред. Мокія А. І. Львів : ДУ "ІРД НАН України", 2019. 872 с.
2. Бюджетний кодекс України. Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Глобальні чинники та ризики ендегенного розвитку регіонів: електрон. наукове видання / наук. ред. М. І. Мельник; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 150 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220039.pdf>
4. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2018. 144 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180705.pdf>

5. Економіка регіонів України в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання / наук. ред. І.З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 70 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf>
6. Ексклюзивність регулювання соціально-економічного розвитку регіонів України: генеза та напрями протидії: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред.: С. Л. Шульц. Львів, 2022. 290 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220003.pdf>
7. Жук П. В. Територіальний розвиток, природне довкілля, економіка: наукові розвідки / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2023. 257 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230001.pdf>
8. Конкурентоспроможність промисловості регіонів України / С. О. Ішук, Л. Й. Созанський, Р. В. Міхель, М. І. Бирка ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; [наук. ред. С. О. Ішук]. Львів, 2016. 73 с. (Серія «Регіони: моніторинг, прогнози, моделі»). <http://ird.gov.ua/irdp/p20160601a.pdf>
9. Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: світові практики та напрями їх імплементації в Україні: наукова доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2018. 107 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180703.pdf>
10. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення/ ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» ; наук. ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 205 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180102.pdf>
11. Механізми та функціонально-структурні інструменти забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасних загроз економічної безпеки : Монографія за ред. Васильців Т.Г., Лупак Р.Л. Львів : ННБК "АТБ", 2019. 552 с.
12. Міграційна активність населення Карпатського регіону України: нова емпірика та пріоритети політики регулювання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. Т. Г. Васильців. Львів, 2021. 293 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20210002.pdf>
13. Мульська О.П., Васильців Т.Г., Левицька О.О. Середовище зовнішньої міграції населення України: емпірика, моделювання і пріоритети політики регулювання: наукове видання / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2021. 51 с.
14. Мульська О. П. Міграційні процеси & економічне зростання: теорія каузальності та практика ефективного управління / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 472 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220004.pdf>
15. Наукові засади структурної трансформації промислового сектора економіки: міжнародний, національний та регіональний виміри: монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. С. О. Ішук. Львів, 2023. 191 с. (Серія «Регіони: моніторинг, прогнози, моделі»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20230003.pdf>
16. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
17. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
18. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постанова Кабінету міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

19. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
20. Регіональна структурна політика: сучасні тенденції та нові виклики : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» ; наук. ред. С. Л. Шульц ; С. Л. Шульц, С. Й. Вовканич, С. М. Писаренко, М. В. Максимчук, О. М. Лупків, та ін.. Львів, 2016. 328 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). <http://ird.gov.ua/irdp/p20160103.pdf>
21. Розвиток транскордонного співробітництва : науково-аналітична доповідь / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» ; наук. ред. В. С. Кравців ; наук. координатор Х. М. Притула. – Львів, 2016. – 125 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
22. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації / наук. ред. І. З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2022. 494 с (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220006.pdf>
23. Соціально-гуманітарні виклики війни та інструментарій їх подолання (Карпатський регіон України): електронне науково-аналітичне видання / наук. ред. Т. Г. Васильців; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2022. 47 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220032.pdf>
24. Стадницький Ю.І., Комарницький І.М. Просторова організація соціально-економічних систем: словник-довідник / Стадницький Ю.І., Комарницький І.М. – Львів: Апріорі, 2015. – 464 с.
25. Сторонянська І.З. Регіональний розвиток України: проблеми інтеграції та конвергенції / І. Сторонянська. – Львів: ІРД НАН України, 2010. – 324 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»)
26. Стратегія та засоби конвергенції системи соціальної безпеки України та ЄС у процесі євроінтеграції : Монографія за ред. Васильціва Т.Г., Лупак Р.Л. Львів : ННБК "АТБ", 2018. 303 с.
27. Структурна трансформація економіки міст Західного регіону України: передумови, чинники та особливості: наукова доповідь / ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”; наук. ред.: М. І. Мельник. Львів, 2020. 163 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200033.pdf>
28. Сучасний стан і проблеми розвитку промисловості України: регіональний вимір: електрон. наукова доповідь / наук. ред. С. О. Ішук; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2022. 93 с. (Серія «Регіони: моніторинг, прогнози, моделі»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220036.pdf>
29. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: Виклики та пріоритети сталого ендегенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ/ ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2018. – 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180701.pdf>
30. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. І. З. Сторонянська; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2020. 141 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200035.pdf>
31. Територіальний розвиток і регіональна політика: Регіональні економічні тренди та детермінанти регіональної політики: наукова доповідь/ ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2019. 92 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190033.pdf>
32. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: актуальні проблеми, ризики та перспективи адміністративно-фінансової децентралізації : наукова доповідь / ДУ

- «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» ; наук. ред. В. С. Кравців ; наук. координатор І. З. Сторонянська. Львів, 2017. 120 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
33. Трансформація структури економіки міст Західного регіону України / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»; наук. ред. М. І. Мельник. Львів, 2021. 529 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20210005.pdf>
 34. Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України: монографія/ ред.: Т. Г. Васильців. Львів: Ліга-Прес, 2016. 596 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160803.pdf>
 35. Функціональні типи територій як об'єкт державної регіональної політики: методологія ідентифікації та інструментарій стимулювання розвитку / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів, 2022. 494 с (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220007.pdf>
 36. Шульц С. Л. Економічний простір України: формування, структурування та управління: [монографія] / Світлана Шульц. – Львів: ІРД НАН України, 2010. 407с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
 37. Prytula Kh. M., Horga I. (Eds.) Promoting the European integration processes in the Eastern Partnership countries: national and regional policy instruments [Сприяння євроінтеграційним процесам у країнах Східного партнерства: інструменти національної та регіональної політики] / Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. Lviv, 2022. 224 p. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220001.pdf>

3. ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Національна академія наук України
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

***Вступний іспит до аспірантури
спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)»***

БІЛЕТ № ____

I. Теоретична частина:

1. Ресурси підприємства та їх різновиди. Трудові ресурси підприємства. Фінансові ресурси підприємства.
2. Економічна спеціалізація регіонів України та сучасні особливості її структурної трансформації.
3. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу.

II. Презентація дослідницької пропозиції.

Розглянуто на засіданні Вченої ради Інституту
Протокол № ____ від «____» _____ 2025 р.